

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra JOHANNES EWALDS LEVNET OG MEENINGER

Citation: Ewald, Johannes: "Johannes Ewalds samlede skrifter", i Ewald, Johannes: *Johannes Ewalds samlede skrifter*, Gyldendal, (1969), s. 304. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald06val-shoot-idm140353510994000/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Johannes Ewalds samlede skrifter

304 JOHANNES EWALDS LEVNET OG MEENINGER

paa min Hage, som jeg nu er inden i min Haand — det fjerde var at have en Kjæreste — Dette syntes mueligst for mig at opnaae — og jeg besluttede saa stadigt at ville have en jo før jo heller; at der-
som til den Tid den fromme Magdelone, eller den cumaniske Sybille eller Hexen af Endor, med en eneste venskabelig Mine, havde gjort mig dristig nok, at hyde mig frem, jeg da uden mindste Betænknng skulde have kastet mig i hendes Arme. — ||

v, 1

ARENDSE

Jeg gik til min Ydmygelse, længe forgjæves til Marked, med mit Hjerte, min Haand, mit Latin, Græsk og Hebraisk, og — det, som var tusinde Gange kostbarere, end alle mine Eyendomme — med mit Haab; og et utømmeligt Forraad af Enthusiastiske Udsigter — Imidlertid troer jeg ikke, at kunde beskylde nogen for denne MisLykke, uden mig selv — Thi jeg var til mit Vanheld, en af de undseclige Kjøbmænd: som kan staae heele Dagen paa Torvet, uden at sælge noget; fordi de ikke tør frembyde deres Vahre til de forbigaaende, uden naar disse spørge dem derom, eller i det mindste med en forekommende venlig Mine ligesom indbyde dem dertil — Men min Skjæbne vilde, at der i den Kreds, hvori jeg dengang dreyede mig, ikke var et eneste FruentimmerAnsigt, der selv ved al Kunstens Hjelp, kunde frembringe et af disse opmuntrende Smil, der allene kan give en ung Begynder Dristighed nok til at sige: jeg elsker dig — Jeg vil her just ikke tale om deres Heslighed, som jeg da kjendte; endskjønt denne virkelig ikke var ubetydelig — En venskabelig Medusa — om man ellers kan forestille sig saadan en — — havde været nok til mine Hensigter — Men jeg taler blot om visse — jeg var tilfreds, at jeg kunde oversætte

det Franske *refroignées* — om visse bizarre, fraskrækkende, truende, bidske Træk, hvormed enten Naturen, eller en særdeles Omstændighed, i vor Mellem-Stands sædvanlige FruentimmerOpdragelse; havde udsmykket deres Ansigter; og som langtfra at komme min Blødhed til Hjælp; gjorde, at jeg med den zairligste KjærlighedsErklæring paa Læberne, stoed og gabede, hvergang jeg saac dem — Man finder nemlig for got, i de fleeste Huuse af vor midlere Stand; saa tillig, som mueligt, at indskjærpe de unge Piger — at Mand-Folkene ere en Art, af feige Crokodiler, der, ligesom Fabelen siger om Nilens Tyranner; klynke og græde, blot, for at bide — eller, det som verre er, at opsluge de Fruentimmer, som vil høre paa dem — men, som der paa den anden Side, heller ikke behøves meer til at skrække, og at gjøre reent uskedelige, end et par uhøflige, xantippiske Ord, eller blot et sammensnerpet, grimassefuldt, baragruinisk Ansigt —

²⁰ Iblant de Damer, som jeg dengang kunde haabe at blive lykkelig hos — befandt sig, øverst paa Listen, en Broderdatter af min Vert — af ham, som siden blev min Sted-Fader — Hun var Huus-Jomfrue hos ham, ikke over fire og tyve Aar, og

²⁵ af en ganske lidelig Skabning — Maaskee, at de to sidste Omstændigheder gjorde mig mit forehavende Frierie behageligere, eller i det mindste taaleligere — Men det er unegteligt, at den første baade var, og af sin Natur burde være, den mægtigste Tilløkkelse for mit forfængelige Hjerter —

³⁰ Havde jeg været heldig, skulde jeg kunde have seet alle mine Contubernaler over Skuldrene — Ingen Omstændighed kan smigre et forfængeligt ungt Menniske meer: end den, at være, eller i det

³⁵ mindste synes, at være i god Forstaaelse med Jomfruen i Huuset — Han nyder sin Triumpf daglig og hvert Øyeblik; da derimod de ligesaa forfængelige, som leve under et Tag med ham; og || maac søge en Pige, hvormed de kan pryde sig, uden for

306 JOHANNES EWALDS LEVNET OG MEENINGER

Huuset; kun sjelden kan — — — — — være
 pyntede, kun sjelden fremviise deres Fortjenester
 hos det smukke Kjøen — Og det er uden at tale om
 de maaskee væsentligere Fordeele, som han har
 af sin Elskeliges Indfydelse paa den daglige Oeco- 5
 nomie; og hvori han — saa uegennyttig han i denne
 Fald og ellers kan være — dog altid finder den søde
 Fornøjelse, at ærgre og ydmyge dem, der tør sette
 sig i Lighed med ham — Da jeg nu, som sagt elskte,
 eller egentligere havde besluttet at elske af blot 10
 Forfængelighed; kan man ikke undre sig over, at
 jeg anstrængte, skjærpede, udpyntede og ved alle
 muelige Leyligheder fremviiste alle mine for-
 meente Elskværdigheder, for at vinde, eller i det
 mindste synes at vinde denne førømtalte Huus- 15
 Jomfrue — Jeg har, som jeg tænker ikke nødvendig, at
 sige mine unge Landsmænd — at min Tale i hendes
 Nærværelse altid blev meer afveyet — peen —
 sødtlisplende — afbrudt, end hos andre — og i
 forbigaaende sagt, dætte sidste, som jeg vilde have 20
 at hun skulde troe det, af Mangel paa Udtryk og
 Aande; men virkelig oftest af Mangel paa Tanker
 — Heller har jeg ikke nødvendig at sige, at jeg ofte suk-
 kede, naar jeg formodede, at hun kunde høre det;
 eller at jeg altid havde et $\frac{1}{8}$ beundrende og $\frac{1}{8}$ 25
 frygtsoin-kjærligt Smil i Beredskab, til alt hvad
 hun sagde, enten det saa var slette VaskerKoner,
 eller hendes Faders Kjør, eller nymodige Sætter
 hun talte om — eller, at jeg altid vovede, at falde 30
 paa Næsen, for kun i Tide, at tage hendes Tør-
 klæde, eller hendes Vifte, eller hendes UdGifts-
 Sedler op, naar jeg var saa lykkelig, at hun tabte
 dem — eller at jeg i Selskab af andre Fruentimmer,
 for at smigre hendes Egenkjærlighed, altid affecte- 35
 rede at bukke mig dybest for hende — eller
 — — — eller — — — eller — — — at jeg bar mig ad
 som en hver Nar, der vil vinde — eller om man
 heller vil, som enhver Bedrager, der vil forføre et
 Fruentimmer, ved at angribe det fra den Side, som

man, jeg veed ikke ret hvorfor, ligesom af Naturen anseer for at være deres svageste — Men da alle disse Approcher, saa nyttige, og umistelige, som de ellers kunde være, dog egentlig kun udgjorde Forspillet til en ordentlig Beleyring; saa forstaaer det sig, at jeg maatte vove noget meer, førend jeg kunde haabe at indtage min Dame — Jeg burde nemlig enten med rene Ord, eller i det mindste med ligesaa tydelige Miner sige hende, at jeg var dødelig forelskt, at Verden ufejlbarlig vilde tabe en meget haabefuld Student, om hun ikke af Medynk ville forelske sig i mig; og at jeg endelig, saasnart det behagede Himmelen og hende, var beredvillig, at overlevere mig til hende, paa Naade og Unaade, saaledes som jeg var, med alle mine Gloser, Phraser, Sententser, Syllogismer, Testimonier og Udsigter — Jeg vovede da dette Spring; og uden al Tvivl har jeg skjælveth, da jeg vovede det — Thi endskjønt jeg naturligviis intet følte til det søde — — hellige — ubeskrivelige Zittrende, som er uadskilleligt fra den første sande Kjærlighed; saa gav mit forfængelige Hjerte mig Aarsag nok til at zittre for et haanligt Afslag, for intet at tale om den pedantiske Skoole-Frygt, som jeg endnu ikke aldeles havde rystet af mig — Jeg kunde desuden frygte, at hun vilde besvære sig over min Dristighed, hos min altid strænge Moder — Hvorledes det var, saa vovede jeg det — Og nu negter jeg ikke at jeg usigelig gjerne vilde give min Odé over Indføds-Retten for en Copie, af min daværende KjærlighedsErklæring; og det som man kan tænke, ikke fordi jeg skulde formode nogen indvortes Værd, hos den — Men af blot Nysgjerrighed — Dersom jeg ikke hellig havde forcsatt mig, intet at skrive, uden det som i mine Tanker nøyagtig er sandt, saa var det mig en let Sag, at fornøye mine Læsere i denne Fald — Men nu kan jeg ikke sige andet herom, end hvad jeg formoder — Man kan nemlig i mine Tanker sætte ti mod et, at jeg har indrettet mine Kjæle

Udtryk nøyagtig efter Herr Professors Gottscheds Regler, og at jeg har udøst mit forelskte Hjerter efter den samme Methode, som han formodentlig har udøst det for sin Dame — Dette er meget begribeligt deraf, at jeg dengang endnu havde mit Hoved skumfuldt af alle hans Troper og Figurer; og at mit Hjerter var opfyldt af et stort — — Intet — Ligeledes beklager jeg overmaade, at jeg ikke kan erindre de egentlige Udtryk, hvormed det behagede hende, at give mig Kurven — Vist er det, at de var meget tydelige, og krydede med al den bittere, ydmygende Foragt, hvormed den stolteste Prude kan give den uselste Elsker sin Afskeed — Det ærgrer mig endnu i dette Øyeblik; og det ærgrede mig uden al Tvivl meer dengang — Jeg skulde strax have hevnet mig, ved enten at viise mit Hjerter saa ligegyldigt, saa tomt for al Elskov, som det virkelig var — eller ved at lægge min Indsigt i den af Herr Gottscheds Troper for Dagen, som jeg hidindtil ikke havde anbragt, og som jeg dog maaskee forstod best af dem alle — ved at sige hende det samme med Ironie, som jeg hidindtil havde sagt hende med Metaphorer, Syncchdocher og Metonymier — Men deels den Frygt, som jeg oventil har talt om, deels et vist Haab hindrede mig i et saa pludseligt Frafald — Jeg kan her ingenlunde tale om det Haab, som jeg efter min nuværende Erfaring skulde have hos enhver Prude — Jeg kjendte disse gode Damer ikke dengang, og jeg haabede følgelig intet mindre, end at blive elsket af hende — men jeg haabede uskyldigviis at gjøre hende mistænkt derfor hos mine Selskabs-Brodre — Jeg stræbte følgelig, saa got som jeg kunde, at overtude hende om, at jeg virkelig elskte hende — Jeg affecterede en stor Bedrøvelse, og en langt større Ærbødighed, end jeg hidindtil havde viist — Da jeg troede mit første Angreb nogenledes glemt, begyndte jeg Tid efter anden at vove nogle frygtsom kjærlige Øyekast, og jeg skul-

de uden Tvivl have vovet en nye Erklæring, dersom ikke hendes, besynderlige, bizarre, slipslappiske Grimasser, havde skrekket mig derfra, hvergang jeg lukte Munden op, for at gjøre den —

- ⁵ Jeg har efter den Tid, uroest meer end engang, med opreist Hoved, og ublinkende Øyne, gaaet imod korsviis plantede og hvert Øyeblik løsbændte Kanoner — og den Tid, og ofte efter den Tid, sloeg jeg Øynene ned, og veeg bestyrret tilbage, for en artig Piges vrede, eller kun suure Mine — Kan De sige mig, mine Herrer, hvorledes det kan komme sig; at et behjerted Mandfolk kan finde et Fruentimmers sammensnerpede Mund farligere, end Munden af en Karthau, hvoraf ¹⁵ Døden lyner hvert Øyeblik? — — — Jeg knæler for Dem, mine elskværdige, dydige og ærefulde Damer; og bevidner ved alt, hvad jeg og enhver ⁴ skylder Dem, at jeg ikke det mindste har at || indvende, imod den strenge majestetiske Mine, hvormed Himlen selv har lært Dem, at fordrive enhver ²⁰ næsviis og uforskammet Vindmagersaalangt, som Tobias Engel fordum fordrev Asmodeus — Men jeg beraaber mig paa Dem selv, naar jeg paastaaer, at Dyden hverken er en Grimasse, eller behøver ²⁵ Grimasser til sin Prydelse, eller kan blive kjendelig bag ved Grimasser, eller gjøre sig elsket og æret og frygtet og sikker ved at gjøre Grimasser — Vel forstaaet, at vi gjerne kan lære for en Tidlang at frygte, og for evig at afskye Grimassemagersken selv — men det er da vist ikke hendes Dyd, der ³⁰ indprenter os Ærbødighed — det er de Folder i hendes Ansigt, hvorved hun forgjæves vil forestille Dyden, der indjage os Skræk og Væmmelse — Og hun vil, da vi ingen sand Ære forudsætte ³⁵ hos hende, ingenlunde være sikker for vore dristigere Anslag, naar vi ellers ere liderlige nok, til at opoffre vor Samvittighed for nogle sandselige Fordeele, af et Fruentimmer, som vi foragte — Ved Grimasse forstaaer jeg enhver Mine, som umiddel-